

дайджест №6

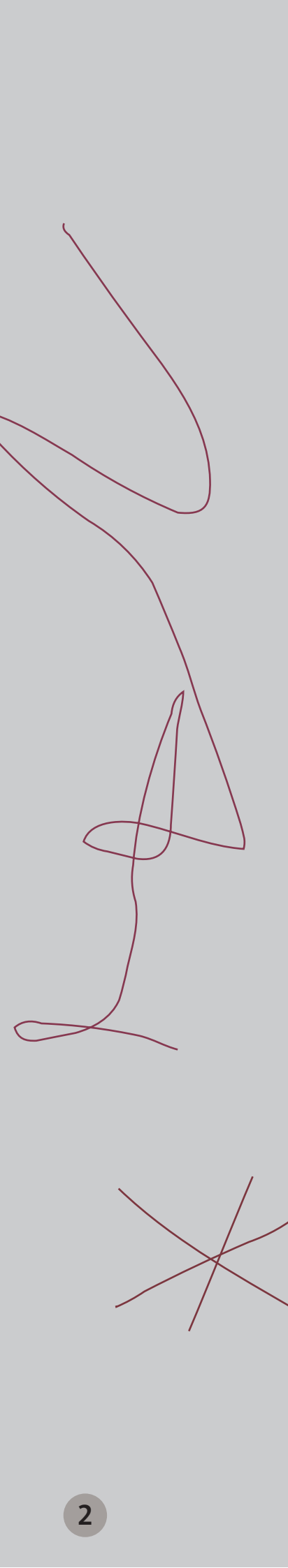
Матеріал підготовлено
«Східноукраїнським центром
громадських ініціатив»

Порушення міжнародного гуманітарного права в Україні:

дайджест подій за період
з 1 по 31 липня 2022 року.

Один із районів Маріуполя після обстрілів.
Фото: Маріупольська міська рада

24 лютого 2022 року Росія за підтримки Білорусі розпочала новий етап війни проти України, здійснивши безпрецедентне в новітній історії повномасштабне вторгнення на територію нашої держави.

Обидві сторони міжнародного збройного конфлікту зобов'язані дотримуватися щонайменше Женевських конвенцій 1949 року, Додаткового протоколу I від 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року, Гаазької конвенції про закони та звичаї війни на суходолі від 1907 року та Положення про закони та звичаї війни на суходолі, що є додатком до цієї Конвенції, дотримуватися міжнародних звичаїв (звичаєвого МГП) та пам'ятати про свої зобов'язання за міжнародним правом прав людини.

Команда **Східноукраїнського центру громадських ініціатив (СЦГІ)** продовжує свою роботу, розпочату ще 2014 року, зі збору та документування фактів порушення міжнародного гуманітарного права (МГП) під час збройного конфлікту, з метою подальшого подання відповідних матеріалів до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС), Офісу Генпрокурора (Україна), міжнародним комісіям із розслідування, мандат яких передбачатиме збирання, документування та підготовку для судових розглядів усіх порушень прав людини, воєнних та інших злочинів, а також іншим компетентним організаціям.

Сподіваємося, що результати нашої роботи та поточне інформування буде корисним також журналістам та широкому колу громадян, які цікавляться перебігом збройного конфлікту та фактами порушення МГП.

В пропонованому Дайджесті читач знайде інформацію про окремі найважливіші події збройного конфлікту, які відбулися в Україні протягом зазначеного періоду та зачепили права цивільного населення, а в окремих випадках – комбатантів (військовополонених). Ми намагатимемося пояснити, з яких причин певні діяння слід вважати порушенням МГП.

Умисні вбивства та катування цивільного населення.

Протягом липня 2022 року в деокупованих населених пунктах Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей продовжувалися пошук та ексгумація тіл людей, смерть яких настала під час окупації цих областей. СЦГІ в черговий раз відмічає, що з кожним місяцем кількість повідомлень про виявлення нових трупів зменшується. Імовірно це пов'язано із поступовим завершенням процесу обстеження місць дислокації окупаційних військ.

За словами начальника Головного управління Національної поліції в Київській області Андрія Небитова, станом на 31 липня на Київщині знайдено **1348** тіл місцевих жителів, 300 осіб вважаються зниклими безвісти, 216 тіл залишаються невпізнаними¹.

«Одне із останніх масових поховань, де тіла 7 людей знайшли біля розташування їх (російських військових – ред.) позицій, – усі вони були вбиті пострілами в голову, але перед цим їм стріляли в коліна: в одне чи навіть у два. І в деяких були зв'язані руки», - цитує Андрія Небитова інформагентство Інтерфакс-Україна².

Нагадаємо, що станом на 20 червня було відомо про 1332 виявлених трупа на території Київської області³, на 18 травня про 1288⁴, а станом на 22 квітня про 1084 трупа⁵.

Водночас, як і раніше залишається відкритим питання про умисні вбивства та катування людей на тимчасово окупованих територіях та в місцях, де тривають активні бойові дії (окремі райони Харківської, Луганської, Донецької, Запорізької, Херсонської, Миколаївської областей).

СЦГІ припускає, що з урахуванням інтенсивності бойових дій та їх тривалості, рівень звірств зі сторони комбатантів по відношенню до цивільного населення цих територій буде не меншим, ніж раніше виявлений на вже деокупованих територіях.

¹ <https://interfax.com.ua/news/general/849672.html>

² <https://interfax.com.ua/news/general/849672.html>

³ https://t.me/andrii_nebytov/129

⁴ <https://interfax.com.ua/news/general/833111.html>

⁵ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/22/7341341/>

Окремі приклади:

03 липня

помер водолаз гідроцеху Запорізької АЕС **Андрій Гончарук**. За словами міського голови м. Энергодар Дмитра Орлова, чоловіка кували російські військові, змушуючи пірнати в бризкальний басейн Запорізької АЕС. З численними тілесними ушкодженнями та в стані коми його було доставлено до місцевої лікарні, але травми виявилися несумісними з життям⁶.

12 липня

стало відомо, що в районі села Блισταвиця (Бучанський р-н, Київська обл.) поліція виявила труп чоловіка. Стверджується, що захоронення знаходилося в лісі неподалік бліндажів та окопів, покинутих російськими військовими. Чоловік, ім'я якого не називається, став вже сьомим загиблим мирним жителем, тіло якого знайшли в районі данного населеного пункту⁷.

Поліція проводить ексгумацію трупа поблизу села Блισταвиця на Київщині. Джерело фото: Поліція Київської області.

⁶ <https://t.me/orlovdmytroEn/640>

⁷ <https://www.facebook.com/pol.kyivregion/posts/pfbid0ZordnPg3jmry1WVHi15bkrZMBjz6kQUXwx7uK9PqddRaEQDPrG2U2dRg1EiqHnUBL>

15 липня

стало відомо, що у лісі поблизу села Здвижівка (Бучанський р-н, Київська обл.) місцеві жителі виявили могилу із саморобним хрестом, яка знаходилася в 30 метрах від покинутих позицій військових. Поліція зазначає, що похованому в могилі чоловікові було приблизно 47 років, він був одягнений у цивільний одяг, а позиції належали російським військовим. Особа чоловіка встановлюється⁸.

Могила невпізаного чоловіка поблизу села Здвижівка. Джерело фото: Бучанське районне управління поліції.

⁸ <https://www.facebook.com/IrpinPolice/posts/pfbidogzpcCeXmw6LJXMxXVDxbGajK1TR52L8ZbRm1HPC1FUjvC1LuerwzX7wgXxCfLzwQL>

17 липня

видання «Слідство.Інфо» оприлюднило власне розслідування вбивства жителя села Андріївка (Бучанський р-н, Київська обл.), яке сталося під час окупації даного населеного пункту в березні 2022 року. Журналісти з'ясували, що до вбивства жителя села **Ігоря Єрмакова** може бути причетний військовослужбовець 64-ї мотострілецької бригади збройних сил РФ **Данііл Фролкін**. Разом з іншими військовослужбовцями він відібрав мобільний телефон у місцевих жителів та користувався ним, зокрема робив селфі та спільні фото з іншими військовослужбовцями. Перед втечею із села Д. Фролкін залишив телефон, видаливши з нього зроблені фото, але власнику вдалося відновити видалені фото з обличчям військового. Згодом інший житель села на ім'я Василь (прізвище не називається), який був свідком вбивства, упізнав на фото Данііла Фролкіна. Він вказав, що саме цей військовий здійснив постріл в голову Ігорю Єрмакову, який в той момент стояв на колінах. Повідомляється, що Офіс Генпрокурора вже оголосив про підозру військовослужбовцю у вчиненні даного злочину⁹.

Російський військовослужбовець Данііл Фролкін.
Джерело фото: «Слідство.Інфо»

Житель села Андріївка Ігорь Єрмаков з дружиною.
Джерело фото: «Слідство.Інфо».

⁹ <https://www.slidstvo.info/news/znajshly-vbyvtsyu-za-selfi-rosijskyj-okupant-zalyshyv-dokazy-zlochyniv-u-vkradenomu-telefoni/>

29 липня

колегія суддів Київського апеляційного суду частково задовольнила апеляційну скаргу сторони захисту, подану в інтересах російського військовослужбовця **Вадима Шишимаріна**. Апеляційний суд змінив вирок суду першої інстанції в частині призначеного покарання, замінивши довічне позбавлення волі 15-річним терміном ув'язнення¹⁰. Вирок суду першої інстанції та судові рішення апеляційного суду поки не оприлюднені. Нагадаємо, що командира відділення «Кантемирівської дивізії» сержанта Вадима Шишимаріна суд першої інстанції визнав винним в умисному вбивстві (пострілом в голову) цивільного і незброєного 62-річного Олександра Шеліпова, що їхав узбіччям дороги на велосипеді. Цей вирок став першим подібним вирок, ухваленим стосовно російського військовослужбовця після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року.

Російський військовий Вадим Шишимарін. Джерело фото: Максим Полищук, Ґрати.

¹⁰ <https://www.kas.gov.ua/?p=29869>

31 липня

стало відомо, що в Бучанському районі Київської області поліція виявила тіло чоловіка, закатованого військовими. Труп знайшли у лісосмузі поблизу села Нове Залісся. Стверджується, що поруч були розташовані покинуті позиції російських військових. Руки чоловіка були зв'язані мотузкою із кріпленням через залізний карабін буксирувального тросу. Цей же трос був намотаний на шию загиблого. Ім'я загиблого не називається¹¹.

Поліція проводить ексгумацію трупа поблизу села Нове Залісся на Київщині. Джерело фото: Поліція Київської області.

¹¹ <https://www.facebook.com/pol.kyivregion/posts/pfbid0VzPUTnnRKM7VGvRZruenC6KZzc2Vz4qtDqRwdLZpQK6fLq5gnVnY8EjhUVqojU48l>

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й військові об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

Цивільні особи мають право за будь-яких обставин на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу. Захоплення заручників забороняється (Четверта Женевська конвенція, статті 27, 34).

Убивство, тортури, жорстоке чи нелюдське поводження, наруга над людською гідністю, зокрема принизливе й образливе поводження, тілесні покарання, каліцтво, зґвалтування й інші форми сексуального насильства, взяття заручників, примусове зникнення та свавільне позбавлення волі *заборонені* (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 75, Звичаєве МГП, норми 87, 89-93, 96, 98, 99).

Умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, нелегальне ув'язнення цивільної особи є серйозним порушенням Четвертої Женевської конвенції (стаття 147) та військовими злочинами у розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (1) (a) (i), (ii), (vii)).

Умисні вбивства, катування та сексуальне насильство щодо комбатантів.

28 липня

в мережі Інтернет (в прокремлівських пабліках) з'явилися два відеозаписи катування та подальшого умисного вбивства українського військовополоненого (ім'я цієї людини ймовірно відоме українській стороні, але публічно не називається). На одному відео зображено, як ще живому чоловіку відрізають геніталії канцелярським ножом. Зв'язаний чоловік намагається чинити супротив, але його міцно тримають комбатанти та пинають ногами¹². Через якийсь проміжок часу після знущань чоловіка холоднокровно вбивають пострілом в голову, що демонструється на іншому відео¹³.

Радник керівника МВС України Антон Геращенко стверджував, що головним виконавцем злочину може бути російський військовослужбовець Віталій Арошанов, 1983 р. н., житель Республіки Калмикія (РФ)¹⁴. Згодом Bellingcat та The Insider встановив, що це найманець з батальйону «Ахмат» тувинець Очур-Суге Монгуш 1993 року народження. Водночас, за даними розслідування Bellingcat та The Insider, які виглядають більш ґрунтовними, події відбувалися на території санаторію «Привілля» (Луганська обл.), а в катуванні та вбивстві ймовірно приймав участь тувинець на ім'я **Очур-Суге Монгуш**, 1993 р. н.¹⁵

Росіянин Очур-Суге Монгуш, можливо причетний до катування та вбивства військовополоненого українця.
Джерело фото: The Insider

Цілком ймовірно, що даний випадок є далеко не єдиним подібним злочином, вчиненим стосовно військовополонених.

¹² <https://t.me/xoxol200/5312>

¹³ <https://web.telegram.org/k/#@xoxol200>

¹⁴ https://t.me/Pravda_Gerashchenko/34255

¹⁵ <https://theins.ru/politika/253767>

29 липня

стало відомо про смерть щонайменше 53-х та поранення 75-ти українських військовополонених, які утримувалися на території колишньої Волноваської виправної колонії № 120 (селище Оленівка/Молодіжне, Донецька обл.), переобладнаної окупаційними військами під табір для військовополонених. Російська влада заявила, що барак з військовополоненими українцями був обстріляний 28 липня українською артилерією (із застосуванням американської реактивної артилерійської системи M142 HIMARS)¹⁶. Водночас, за версією Офісу Президента України, мала місце класична «операція під чужим прапором» («false flag operation»): військовополонених умисно вбили, інсценувавши артилерійський обстріл української артилерії¹⁷.

У звіті американської організації «Інститут вивчення війни» (ISW) з посиланням на джерела констатується, що жодних слідів реактивної системи HIMARS на місці не виявлено¹⁸.

Вбачається, що лише офіційне міжнародне незалежне розслідування здатне надати відповідь на питання про винних у цій трагедії.

Табір військовополонених в окупованій Оленівці. На фото можна побачити пошкоджену будівлю бараку. Джерело фото: Maxar

Барак військовополонених зсередини після вибуху. Скріншот відео. Джерело: ТСН

¹⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/29/7360828/>

¹⁷ https://t.me/M_Podolyak/97

¹⁸ <https://www.understandingwar.org/background/russian-offensive-campaign-assessment-august-1>

Чому це порушення:

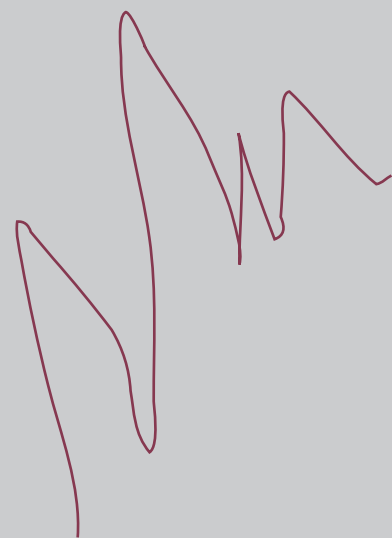
З особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поведяться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації. Із цією метою заборонено вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії, як насилля над життям та особистістю (всі види вбивств), завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури, наругу над людською гідністю (образливе та принизливе поводження). Будь-який незаконний акт чи бездіяльність з боку держави, що тримає в полоні, які спричиняють смерть або створюють серйозну загрозу здоров'ю військовополоненого, що перебуває під її охороною, забороняються та будуть розглядатись як серйозне порушення Женевських конвенцій. Військовополонені завжди повинні бути захищеними, зокрема від актів насилля чи залякування, а також від образ та цікавості публіки (Третя Женевська конвенція, статті 3, 13).

Військовополонених після захоплення їх у полон евакуюють якомога скоріше до таборів, розміщених у зоні, що знаходиться на *достатній відстані* від зони бойових дій, для того щоб вони перебували в безпеці. У небезпечній зоні можна тимчасово залишати лише тих військовополонених, які наражалися б на більшу небезпеку, будучи евакуйованими, через поранення або хворобу, ніж залишаючись на місці (Третя Женевська конвенція, стаття 19).

Вбивства, тортури, жорстоке та нелюдське поводження, наруга над людською гідністю, заподіювання каліцтва, зґвалтування та інші форми сексуального насильства заборонені нормами звичаєвого МГП (Звичаєве МГП, норми 89, 90, 92, 93 та інші).

Широкопоширена чи систематична практика вбивств, катувань, зґвалтувань та будь-яких інших форм сексуального насильства порівнянної тяжкості є *злочином проти людяності*, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (a), (f), (g)).

Умисне вбивство, зокрема вбивство або поранення комбатанта, який склав зброю або не маючи засобів для захисту, беззастережно здався, катування, умисне завдання сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю, зґвалтування та інші види сексуального насильства розглядаються в розумінні Римського статуту також як *воєнні злочини* (Статут МКС, стаття 8 (2) (a) (i), (ii), (iii), (b) (vi), (xxii)).

Сексуальне насильство щодо цивільного населення.

23 липня

спецпредставниця Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів **Праміла Паттен** у відеозверненні до учасників Другого саміту перших леді та джентльменів заявила: «З 24 лютого ООН отримала понад 150 звинувачень у сексуальному насильстві, скоєному проти жінок, дітей і чоловіків. Це зґвалтування під дулами автоматів у присутності членів родини як наслідки атаки України російськими військами», - цитує спецпредставницю Укрінформ¹⁹.

В інтерв'ю «Голос Америки» (22.06.22) Праміла Паттен розповіла, що пройшло лише кілька днів після вторгнення, як почали з'являтися перші повідомлення про сексуальне насильство. За даними, які були перевірені ООН, станом на 03.06.2022 організацією були зареєстровані 124 випадки сексуального насильства, але процес верифікації триває. Спецпредставниця відмічала, що кількість відповідних злочинів занижена, а потерпілі не бажають повідомляти про них через стигму, сором або страх помсти: коли йдеться про сексуальне насильство, є небажання говорити. На кожен випадок, про який повідомляється, є принаймні 20 випадків, про які не повідомляється. В інтерв'ю вона навела окремі приклади сексуального насильства. Зокрема, її увагу привернув випадок, коли 11-річного хлопчика зґвалтували на очах у батьків. З посиланням на матеріали української Генпрокуратури, вона також згадала про групові зґвалтування у підвалах Маріуполя²⁰.

Спецпредставниця Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів Праміла Паттен. Скріншот відео. Джерело: Голос Америки.

¹⁹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3535533-oon-rozgladae-ponad-150-zvernenn-sodo-skoenih-rosianami-zgvaltuvan-pid-cas-vijni-v-ukraini.html>

²⁰ <https://ukrainian.voanews.com/a/pramila-patten-interview/6627987.html>

Станом на **31 липня** Національна поліція України розслідувала 21 кримінальне провадження за фактом сексуального насильства з боку *російських військових*. Найбільше фактів сексуального насильства поліція зафіксувала на Київщині, Сумщині, Чернігівщині. Окремими справами сексуального насильства займаються Офіс Генпрокурора та Служба безпеки України²¹. Чи існували після повномасштабного вторгнення Росії факти сексуального насильства з боку *українських військових* та чи розслідуються такі факти правоохоронцями, не повідомлялося.

²¹ <https://life.pravda.com.ua/society/2022/07/31/249807/>

Чому це порушення:

Жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь, і, зокрема, захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність (Четверта Женевська конвенція, стаття 27, Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 76).

В резолюції 3318 (XXIX) від 14 грудня 1974 року Генасамблея ООН проголосила Декларацію про захист жінок і дітей при надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів, в якій закликала держави-члени ООН докласти всіх зусиль, щоб уберегти жінок та дітей від руйнівних наслідків війни, домогтися заборони щодо них таких заходів, як катування, принизливе поведження та насильство.

Широкопоширена чи систематична практика зґвалтувань та будь-яких інших форм сексуального насильства порівнянної тяжкості є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (g)).

Зґвалтування та інші види сексуального насильства розглядаються в розумінні Римського статуту також як воєнні злочини (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxii)).

Крім того, Римський статут розглядає як воєнний злочин й посягання на людську гідність, зокрема образливе та принизливе поведження (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxi)).

Довідково:

Сексуальне насильство в умовах збройних конфліктів в різних його формах набуло свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦГІ неодноразово повідомляв в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад, звіт СЦГІ: **«Війна без правил: ГОН, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України»:**

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

Умисні напади на цивільне населення та цивільні об'єкти. Напади невибіркового характеру. Недотримання принципу пропорційності при нападі.

З самого початку повномасштабного вторгнення, в порушення *принципу розрізнення*, здійснюються умисні напади як на цивільних осіб, так і на цивільні об'єкти. Кількість нападів невибіркового характеру продовжує залишатися стабільно високою. В багатьох випадках є ознаки недотримання комбатантами *принципу пропорційності* при нападах. Нагадаємо, що суть останнього полягає у тому, що забороняються напади, від яких можна очікувати спричинення випадкової загибелі цивільного населення або поранення цивільних осіб, пошкодження цивільних об'єктів або поєднання таких наслідків, які були б надмірними порівняно з очікуваною конкретною та безпосередньою військовою перевагою, що мали б одержати.

Як і в минулі місяці, протягом липня 2022 року невибірковим артилерійським обстрілам та ракетно-бомбовим ударам продовжували піддаватися населені пункти, поблизу яких тривають активні бойові дії (наприклад, міста Бахмут та Слов'янськ Донецької обл.), а також ті населені пункти, що розташовані в тилу українських військ (наприклад, міста Харків, Миколаїв, Вінниця та інші). Не припиняються обстріли з території РФ населених пунктів в прикордонних областях України, що раніше були деокуповані (Чернігівська та Сумська обл.). На кінець липня 2022 року абсолютна вся територія України перебувала в зоні ризику ракетно-бомбових ударів.

14 липня

країну шокував ракетний обстріл центру густонаселеного м. Вінниця (Вінницька обл.). Населення цього міста, розташованого в глибокому тилу українських військ, складає майже 400 тис. осіб. Внаслідок ракетного удару загинуло щонайменше **26 осіб**, зокрема **трьох дітей** (4-річна дівчинка та хлопчики 7 і 8 років), отримали поранення **202 особи** та ще **8 людей** вважаються зниклими безвісти. Зруйновано та пошкоджено численні офісні та житлові будинки. Згідно інформації, розміщеній в публічних джерелах, щонайменше 20 осіб з числа загиблих не мали ніякого відношення до військових формувань²². Міноборони РФ заявило, що удар був завданий по гарнізонному будинку офіцерів, де в той момент проходила нарада командування українських військово-повітряних сил із представниками іноземних постачальників озброєнь. Російське військове відомство стверджує, що учасники наради були знищені²³.

Наслідки ракетного удару по Вінниці, 14.07.2022. Джерело фото: Вікіпедія

Наслідки ракетного удару по Вінниці, 14.07.2022. Джерело фото: Вікіпедія

Тіло 4-річної Лізи Дмитрієвої, яка загинула внаслідок ракетного удару по Вінниці, 14.07.2022. Відео з Лізою було показано 20.07.2022 у Конгресі США²⁴. Джерело фото: Вікіпедія

²² https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80_%D0%BF%D0%BE_%D0%92%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%96_14_%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D1%8F_2022_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83#cite_note-63

²³ https://t.me/rian_ru/171217?fbclid=IwAR1oVexCpFRmEmJD71dz2P2Vq_q4VRYSVZIkQtkpMWSgIglR7RJUaEmckU

²⁴ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62242512>

15 липня

ракетного удару зазнала центральна частина міста-мільйонника Дніпра (Дніпропетровська обл.). Загинуло щонайменше четверо людей та 16 отримали поранення²⁵.

На території Донецької області протягом **липня 2022 року** від факторів війни загинуло щонайменше **135** цивільних осіб та ще не менше **308** зазнали поранень. Ці дані враховують випадки загибелі/поранення, які мали місце лише на підконтрольній Україні території. Надійні дані з тимчасово окупованих територій відсутні.

Орієнтовна інформація про кількість загиблих та поранених цивільних осіб на території Донецької області (підконтрольна територія) з **01 по 31 липня** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Дата:	Загиблі:	Поранені:
1 липня	4	12
2 липня	4	5
3 липня	9	25
4 липня	2	4
5 липня	5	21
6 липня	7	2
7 липня	6	21
8 липня	5	8
9 липня	3	23
10 липня	16	2
11 липня	9	2
12 липня	4	8
13 липня	3	5
14 липня	3	7
15 липня	7	14
16 липня	3	12
17 липня	2	10
18 липня	1	2
19 липня	5	16
20 липня	1	5
21 липня	5	10
22 липня	-	9
23 липня	2	2
24 липня	-	8
25 липня	3	8
26 липня	1	1
27 липня	5	8
28 липня	8	19
29 липня	6	15
30 липня	3	8
31 липня	3	16
Всього:	135	308

²⁵ https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80_%D0%BF%D0%BE_%D0%94%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D1%83#cite_note-unian-5

Інформація про кількість загиблих та поранених цивільних осіб на території Донецької області (підконтрольна територія) з **01 по 31 липня за населеними пунктами** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Населений пункт:	Загиблі:	Поранені:
<i>Міста</i>		
Слов'янськ	14	45
Бахмут	10	47
Красногорівка	5	16
Соледар	5	13
Добропілля	-	2
Авдіївка	16	15
Краматорськ	5	22
Торецьк	6	8
Курахове	1	1
Сіверськ	10	12
Мар'їнка	3	7
Костянтинівка	2	23
Часів Яр	26	4
Покровськ	1	7
Всього, по містам:	104	222
<i>Селища/села</i>		
Тоненьке	-	2
Новомиколаївка	1	3
Орлівка	3	3
Хрестище	-	2
Зайцеве	2	6
Північне	-	2
Первомайське	1	2
Антонівка	-	1
Кодема	1	1
Богоявленка	-	2
Покровське	1	-
Семигір'я	1	-
Переїзне	1	4
Ласточкине	-	3
Адамівка	-	1
Нью-Йорк	1	3
Миколаївка	1	2
Іванград	1	
Острівське	1	1
Гірник	2	5
Верхньокам'янське	-	3
Закітне	1	
Удачне	2	7
Журавка	-	1
Новий Донбас	1	1
Ягідне	-	4

Населений пункт:	Загіблі:	Поранені:
Новоолександрівка	-	1
Краснопілля	2	-
Петрівка	-	1
Павлівка	1	5
Південне	-	2
Билбасівка	-	2
Галицинівка	-	1
Георгіївка	-	2
Мемрик	-	1
Уманське	-	1
Курдюмівка	1	3
Керменчик	1	
Іванівське	-	2
Опитне	-	1
Водяне	1	-
Різниківка	2	-
Майдан	1	-
Новожеланне	-	2
Максиміліянівка	-	1
Щербинівка	-	1
Всього, по селам/селищам:	30	85
Загальна кількість (міста + села/селища):	134	307

Примітка: Всі наведені дані є попередніми (орієнтовними), можуть містити неточності та потребують перевірки (уточнення).

Кількість загиблих та поранених серед цивільного населення Донецької області істотно збільшилася у порівнянні з попереднім місяцем. Так, в червні кількість загиблих та поранених становила 86 та 213 осіб відповідно, а в липні це вже 135 загиблих та 308 поранених, що на 49 осіб (22,1 %) та 95 осіб (18,2 %) вище за показники попереднього місяця. Ймовірно це свідчить насамперед про збільшення інтенсивності бойових дій в регіоні та зростаючу дегуманізацію збройного конфлікту.

Як і минулого місяця, кількість встановлених випадків загибелі та поранення цивільних в містах більша ніж в селах і селищах. Так, за оголошеними даними в містах у липні загинуло та було поранено 104 та 222 осіб відповідно. Натомість в селах та селищах кількість постраждалих становила 30 вбитих та 85 поранених. Отже, в містах загинуло на 55,2 % більше людей ніж в селах та селищах. Щодо поранених, то в містах їх кількість була більша за села та селища на 44,6 %. Ймовірно такі цифри пов'язані, з одного боку, з більшим скупченням людей на одиницю площі в містах (даний фактор тягне за собою більші втрати при артилерійських ударах), а з іншого боку – з кращою інформаційною доступністю міст. Невеликі населені пункти Донбасу через інтенсивні бойові дії перебувають здебільшого в повній або частковій ізоляції і інформація звідти доходить із запізненням або не доходить взагалі. З огляду на це, реальні цифри загиблого та пораненого цивільного населення можуть бути іншими.

Довідково:

За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) в період з 04 год. 00 хв. 24 лютого 2022 року до півночі **03 липня 2022 року** зареєстровано **11152 постраждалих** серед цивільного населення країни: **4889 вбитих** (1862 чоловіка, 1264 жінки, 137 дівчинки та 157 хлопців, а також 41 дитина та 1428 дорослих, чия стать поки невідома) та **6263 поранених**. УВКПЛ зазначає, що до більшості зареєстрованих випадків загибелі чи поранення привели удари зброї вибухової дії з великим радіусом ураження (включно з обстрілами із застосуванням важкої артилерії та РСЗВ, а також ракетними та авіаударами) та вважає, що фактичні цифри значно вищі, адже з місць, де тривають інтенсивні бойові дії, інформація надходить із запізненням та потребує перевірки²⁶.

Окремі приклади:

01 липня

ракетного удару зазнало селище Сергіївка в Білгород-Дністровському районі **Одеської області**. Одна з ракет влучила в 9-ти поверховий житловий будинок та ще одна в будівлю бази відпочинку²⁷. Загинули 22 людини та щонайменше 39 осіб отримали поранення²⁸.

Залишки 9-ти поверхового житлового будинку на Одещині після ракетного удару, 01.07.22. Джерело фото: ДСНС України

²⁶ <https://www.ohchr.org/ru/news/2022/07/ukraine-civilian-casualty-update-4-july-2022>

²⁷ https://t.me/dsns_telegram/8061

²⁸ https://t.me/Bratchuk_Sergey/15195

03 липня

артилерійського удару зазнало м. **Слов'янськ** (Донецька обл.). Щонайменше шестеро людей загинули та 15 отримали поранення²⁹. **05 липня** схожий артудар по місту забрав життя щонайменше двох людей. Семеро осіб отримали поранення³⁰.

Пожежа на центральному ринку Слов'янська після обстрілу, 05.07.2022. Джерело фото: Павло Кириленко / Донецька ОДА (ОВА)

04 липня

артилерійсько-ракетних ударів зазнали громади прикордонної з Росією **Сумської області**. В цей день було зруйновано будівлю школи в Есманській громаді. Четверо людей отримали поранення. Мінометним обстрілом було зруйновано господарчу споруду та електромережі на території Новослобідської громади. Обстрілу була піддана також територія Білопільської громади. Повідомлялося про щонайменше двох поранених³¹. Загалом, в липні місяці території окремих громад Сумської області чи не щодня піддавалися обстрілам.

Будівля опорної школи в Есманській громаді після обстрілу, 04.07.2022. Джерело фото: Дмитро Живицький / Сумська ОВА

²⁹ https://susplne.media/256524-vtorgnenna-rosii-v-ukrainu-den-130-tekstovij-onlajn/?anchor=live_1656850428&utm_source=copylink&utm_medium=ps&fbclid=IwAR3E5JCHR0MitcF1u2ynXIV5gtSBAHdJzJv-MsNWRC3t6J75Zp5FMY8s4A

³⁰ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/3919

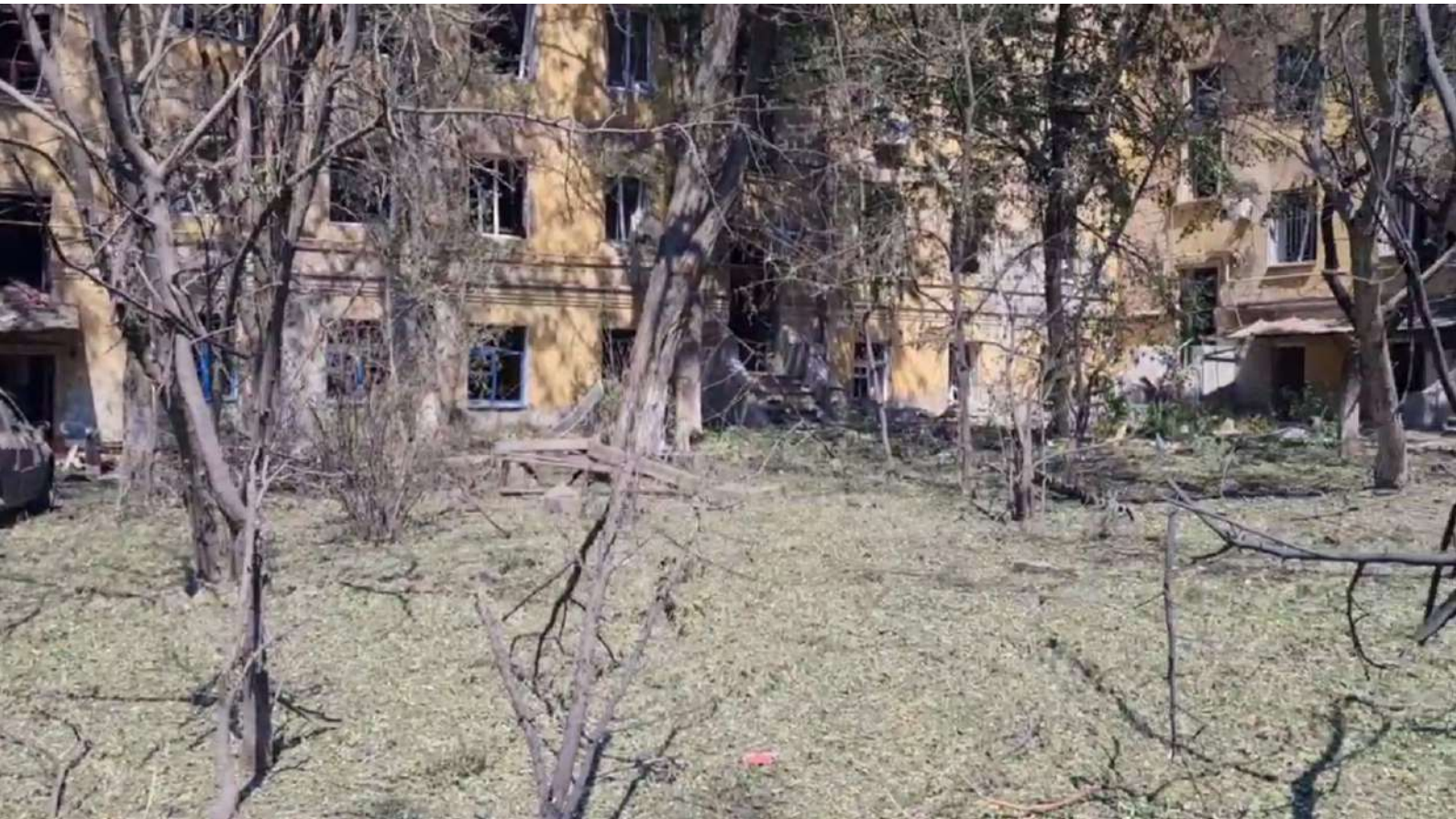
³¹ <https://t.me/Zhyvytskyy/2946?fbclid=IwAR2BkEXQoV9QxPGn14rE7sj-oDP6GzfE26fovAe1bFoHgBNZ1FeMqYYMjux4>

05 липня

ракетного удару зазнала одна з громад **Хмельницької області** (захід України). Стверджується, що ціллю удару була водонапірна башня, яка забезпечує громаду водою. Щонайменше одна людина зазнала поранень. Про загиблих не повідомлялося³².

07 липня

ракетного удару зазнало м. **Краматорськ** (Донецька обл.). Повідомлялося про щонайменше одного загиблого та шістьох поранених. Пошкоджені зазнали щонайменше шість будівель, у тому числі готель і житлова багатоповерхівка³³. **19 липня** від схожого обстрілу центральної частини міста загинула одна людина³⁴. **21 липня** під обстріл потрапила будівля однієї з шкіл міста. Рятувальники дістали з-під завалів тіла трьох загиблих³⁵.

Наслідки ракетного удару по Краматорську, 07.07.2022. Скріншот відео. Джерело відео: Павло Кириленко / Донецька ОДА (ОВА)

³² <https://t.me/khmelnytskaODA/621>

³³ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/3949?fbclid=IwAR3_gOn-qqhi_pHx9Co5zah6O_KXkK9wUxbM7VXgFONTXmSgTBqsdHhx4ko

³⁴ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/4171

³⁵ <https://www.facebook.com/DSNSDon/posts/pfbid02VsPjGmuUPjQTTGWnDRbDLqKkxhUAA8Ggz1XaF171twZ8K7zdxWPn6t6WJzeNtDhGl>

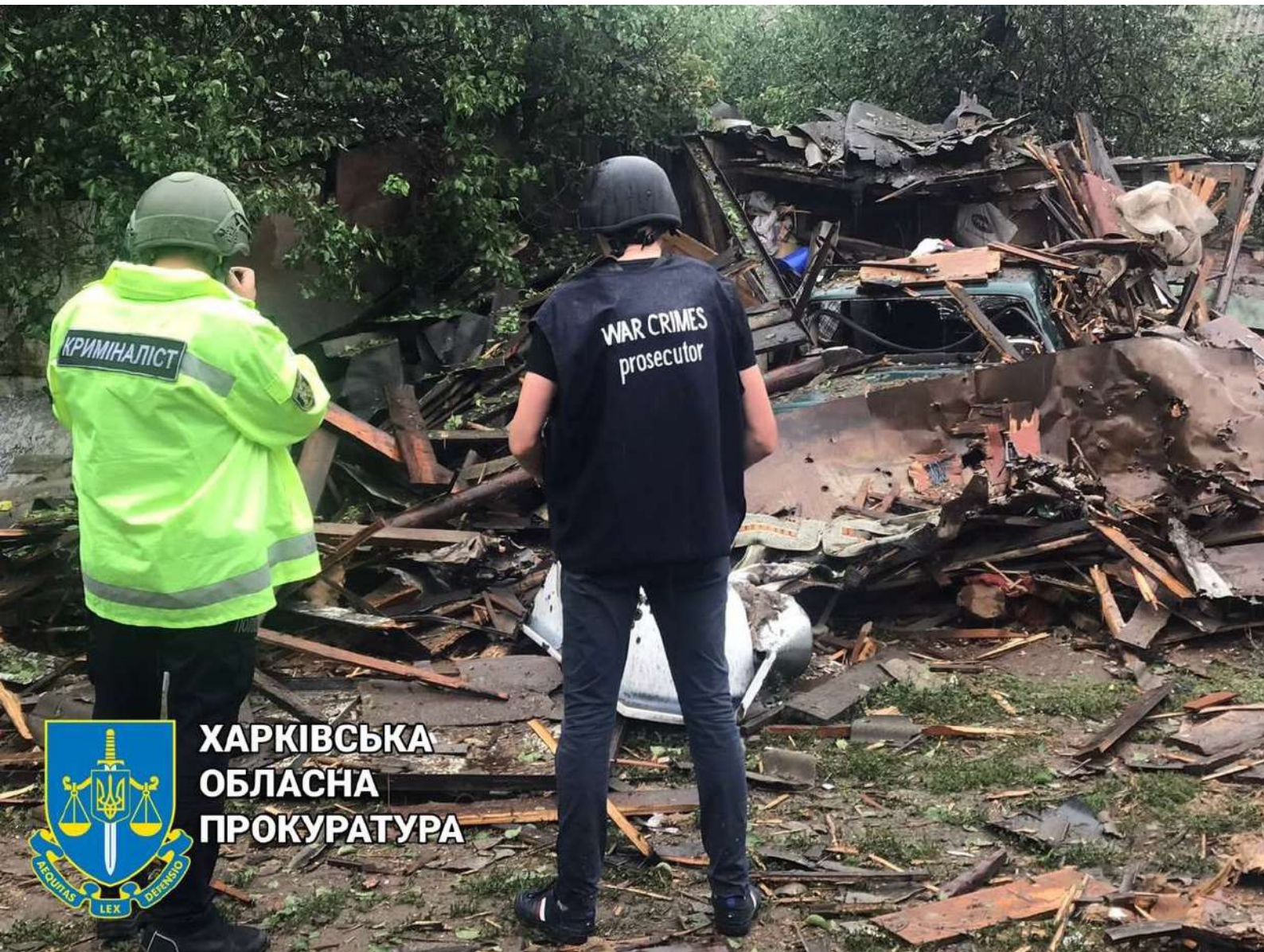
Наслідки ракетного удару по Краматорську, 19.07.2022. Джерело фото: Павло Кириленко / Донецька ОДА (ОВА)

Зруйнована будівля школи в Краматорську, 22.07.2022. Джерело фото: ГУ ДСНСУ у Донецькій області

07 липня

артилерійського обстрілу з використанням реактивних систем залпового вогню зазнало м. Харків (Харківська обл.). Щонайменше троє цивільних загинуло та ще п'ятеро отримали поранення³⁶. **11 липня** в місті від обстрілів загинуло шестеро людей та 31 людина отримала поранення, серед них двоє дітей 4-х та 16-ти років. Серед загиблих також був неповнолітній: 17-річний хлопець загинув разом із батьком. Під обстріл потрапили приватні домогосподарства, торгівельний центр та шиномонтаж³⁷. **20 липня** внаслідок обстрілу житлового масиву міста загинуло троє людей. Серед загиблих був хлопець 13-ти років³⁸. Поранення отримали щонайменше двоє людей. Всі постраждалі перебували поруч із зупинкою громадського транспорту³⁹. **21 липня** під обстріл знову потрапив один з густонаселених районів міста. Щонайменше четверо людей загинули та до 25 людей отримали поранення⁴⁰. Загалом в липні місяці місто чи не щодня піддавалося артилерійським обстрілам.

Залишки легкового автомобіля, в якому ймовірно перебували загиблий 17-річний хлопець із батьком. Харків, 11.07.22. Джерело фото: Офіс Генпрокурора

³⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/7/7356881/>

³⁷ https://t.me/pgov_gov_ua/4794?fbclid=IwAR37O-y-juT0oAWBfF5b0bfbFo8t8dsXaaDDyTDSWgZJlU8xiaUDVZfeLqg

³⁸ <https://t.me/synegubov/3703>

³⁹ https://t.me/dsns_telegram/8464

⁴⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/22/7359530/>

Наслідки артобстрілу Харкова, 20.07.22. Джерело фото: ДСНС України

09 липня

ракетним ударом було зруйновано п'ятиповерховий будинок в м. Часів Яр (Донецька область). Повідомлялося про загибель 48 людей, зокрема, 9-річного хлопчика. Ще дев'ять осіб вдалося врятувати. Пошукова операція, до якої було залучено 323 людини, тривала 5 днів⁴¹. За твердженням Міністерства оборони РФ, ракетним ударом по даному будинку вони знищили «понад 300 націоналістів».

⁴¹ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/4092

Зруйнована п'ятиповерхівка, з-під завалів якої дістали тіла 48 людей. Часів Яр, 09.07.22. Джерело фото: Павло Кириленко / Донецька ОДА (ОВА)

Минобороны России

🔥 Сводка Министерства обороны Российской Федерации о ходе проведения специальной военной операции на территории Украины (11.07.2022 г.)

✦ Высокоточными ракетами большой дальности морского базирования «Калибр» в районе населенного пункта Радужное Днепропетровской области уничтожены хранилища с боеприпасами для поставленных США Украине реактивных систем залпового огня «HIMARS», гаубиц M777, а также самоходных пушек 2С7 «Пион».

✦ Высокоточным оружием наземного базирования в районе населенного пункта Часов Яр Донецкой Народной Республики уничтожен пункт временной дислокации 118-й бригады территориальной обороны ВСУ. В результате удара уничтожено более трёхсот националистов.

✦ В результате точечных ударов ВКС России по пунктам дислокации националистических батальонов и иностранных наёмников в Основьянском и Слободском районах Харькова уничтожено около 250-ти боевиков и до 25-ти единиц бронетанковой и автомобильной техники.

■ Противник несет значительные потери на всех направлениях.

■ Критическое положение в 25-ой отдельной воздушно-десантной бригаде ВСУ, действующей в районе Северска. Потери данного соединения за время боевых действий составляют более 70 процентов личного состава. Командование бригады целенаправленно вводит в заблуждение родственников погибших военнослужащих, оформляя их как пропавших без вести или дезертировавших.

■ Вооруженные Силы Российской Федерации продолжают специальную военную операцию на Украине.

✦ Высокоточным оружием ВКС России за сутки уничтожены: пункт управления 58-ой мотопехотной бригады в районе населенного пункта Артёмовск Донецкой Народной Республики, живая сила и военная техника ВСУ в 10-ти районах, в том числе националистического формирования

«Высокоточным оружием наземного базирования в районе населенного пункта Часов Яр Донецкой Народной Республики уничтожен пункт временной дислокации 118-й бригады территориальной обороны ВСУ. В результате удара уничтожено более трёхсот националистов».

Скріншот повідомлення Минобороны Росії в Телеграм. Джерело: Минобороны Росії в Телеграм

12 липня

внаслідок артобстрілу Гуляйпольського район **Зупорізької області** було пошкоджено близько 20 об'єктів цивільної інфраструктури та знищено понад 600 гектарів зернових культур. Ще близько 800 гектарів врожаю було знищено артилерією на полях Малої Токмачки Оріхівського району. Осколкових поранень зазнали цивільні особи, але про кількість постраждалих не повідомлялося⁴².

12 липня

було завдано удару по м. **Миколаєву** (Миколаївська обл.). Снаряди влучили в будівлі медичного закладу та в житлову забудову⁴³. Щонайменше 12 осіб зазнали поранень.

14 липня внаслідок ракетного обстрілу міста було зруйновано будівлю готелю «Миколаїв»⁴⁴, два навчальні заклади, об'єкт транспортної інфраструктури та інше. Щонайменше одна людина зазнала поранень. Про загиблих не повідомлялося⁴⁵.

29 липня внаслідок обстрілу одного з житлових кварталів міста⁴⁶ загинуло щонайменше п'ятеро осіб та 13 осіб отримали поранення⁴⁷. Люди загинули поруч із зупинкою громадського транспорту⁴⁸. Протягом липня місто майже щодня піддавалося артилерійським та ракетним ударам.

Наслідки артобстрілу Миколаєва, 14.07.22. Джерело фото: Сенкевич Онлайн

Загиблі поруч із зупинкою громадського транспорту у Миколаєві, 29.07.22. Джерело фото: Новини N

⁴² https://www.npu.gov.ua/news/stoprussia/vorog-prodovzhuje-nanositi-raketni-udari-po-naselenim-punktam-zaporizkogo-krayu-policziya-zbiraje-dokazi-vojennix-zlochiviv/?fbclid=IwAR1cTYBS-Rcu85PJVOsxMmZT6er3CU6cfYfmgSIUQo2SDV_EY58cw-DSwl

⁴³ <https://t.me/nikvesti/32289?single>

⁴⁴ <https://t.me/senkevichonline/1638>

⁴⁵ https://t.me/mykolaivskaODA/1769?fbclid=IwAR06PX0nz6b55CnAevxesELQqBn61uCjCJr_wuU3ovdV3bNcYpolUA12nZY

⁴⁶ <https://t.me/mykolaivskaODA/1941>

⁴⁷ <https://t.me/mykolaivskaoblrada/3306>

⁴⁸ https://novosti-n.org/ua/news/Obstril-Mykolayeva-killist-zagyblyh-zroslo-do-p-yaty-foto-video--247380?fbclid=IwAR3jMkw42g13RpdTbCxjwMljk7d6xnqd0JYA_gzdNFB1ogdyG10mFw1bU#image-11

16 липня

артилерійського удару зазнали житлові квартали **м. Нікополь** (Дніпропетровська обл.). Були пошкоджені 12 п'ятиповерхових будинків, школа та будівля професійно-технічного училища⁴⁹. Двоє людей загинули та ще одна людина отримала поранення. Повідомлялося про 53 ракети РСЗО «БМ 21 Град», випущені по місту⁵⁰. Схожих обстрілів реактивною артилерією місто зазнавало **18⁵¹ та 20 липня**. В останній з цих двох днів загинуло двоє людей, дев'ятеро отримали поранені, з них четверо дітей (найменший дитині – 3 роки)⁵². Артилерійські обстріли міста відбувалися й в інші дні.

Наслідки артобстрілу Нікополя, 16.07.22.
Джерело фото: Валентин Резніченко / Дніпропетровська ОДА

Наслідки обстрілу Торезька, 22.07.2022.
Джерело фото: ДСНС України

18 липня

внаслідок обстрілу **м. Торезька** (Донецька обл.) загинуло щонайменше шестеро осіб та двоє людей отримали поранення⁵³. Від схожого обстрілу міста **28 липня** загинуло щонайменше двоє людей⁵⁴.

⁴⁹ <https://t.me/dnipropetrovskaODA/1327>

⁵⁰ <https://t.me/dnipropetrovskaODA/1330>

⁵¹ <https://t.me/dnipropetrovskaODA/1340>

⁵² <https://t.me/dnipropetrovskaODA/1349>

⁵³ https://t.me/dsns_telegram/8415

⁵⁴ https://t.me/dsns_telegram/8612

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й військові об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

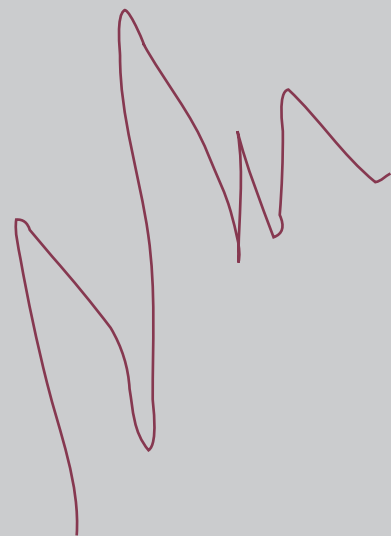
Захист цивільних об'єктів припиняється, коли ці об'єкти починають використовувати у військових цілях.

Запобіжні заходи під час здійснення нападу передбачають, зокрема, але не виключно, що той, хто планує напад або приймає рішення про його здійснення, має зробити все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами та не підлягають особливому захисту, а є саме військовими об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 57, Звичаєве МГП, норма 16).

Напади невибіркового характеру, зокрема, напади, що не спрямовані на конкретну військову ціль, або напади, під час яких застосовуються методи чи засоби ведення військових дій, які не можуть бути спрямовані на конкретну військову ціль, заборонені.

У випадку сумніву у тому, чи не використовується об'єкт, який звичайно призначений для цивільних цілей, наприклад, відправлення культу, житловий будинок, школа, для ефективної підтримки військових дій, передбачається, що такий об'єкт використовується в цивільних цілях (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 52).

Умисні напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб, умисні напади на цивільні об'єкти, недотримання принципу пропорційності при нападі, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є військовими злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

5

Загроза спорудам та установам підвищеної небезпеки.

Протягом липня 2022 року збройні сили РФ продовжували своїми діями загрожувати безпечній роботі ядерних об'єктів України.

На території Запорізької АЕС перебували близько 500 озброєних російських військових та важка техніка⁵⁵.

22 липня

стало відомо, що українські військові нанесли удар по позиціях російських військових біля Запорізької АЕС. «Використовуючи дрон-камікадзе було завдано удару по наметовому містечку та техніці ворога, зокрема в авто з зенітними установками та БМ-21 "Град". За наявними даними в результаті атаки було знищено 3 рашисти, 12 травмовані. Наметове містечко знищене пожежею, яку довго не могли загасити», - зазначало Головне управління розвідки Міноборони України з посиланням на відео удару⁵⁶.

Український дрон-камікадзе наносить удар по наметовому містечку російських військових біля Запорізької АЕС. Скріншот відео. Джерело: ГУР МОУ в YouTube

⁵⁵ <https://interfax.com.ua/news/general/846291.html>

⁵⁶ https://t.me/DIUKraine/945?fbclid=IwARoSklASq-nesXXlrvbWiXV_7OPWijovrtaMaZmPUz85uXPY3026WgjElgw

15 липня

президент ДП НАЕК «Енергоатом» Петро Котін заявив, що російські військові завозять на територію Запорізької АЕС *ракетні комплекси*, з яких обстрілюють інший берег Дніпра – підконтрольне Україні місто Нікополь⁵⁷.

21 липня

ДП НАЕК «Енергоатом» повідомило, що російські військові завезли щонайменше 14 одиниць важкої військової техніки з боєкомплектom, зброю та вибухівку до машинної зали 1-го енергоблока Запорізької АЕС. Атомники стверджують, що на даний час все це перебуває зовсім поруч із обладнанням, яке забезпечує роботу турбогенератора⁵⁸.

⁵⁷ <https://interfax.com.ua/news/general/846291.html>

⁵⁸ https://t.me/energoatom_ua/8306

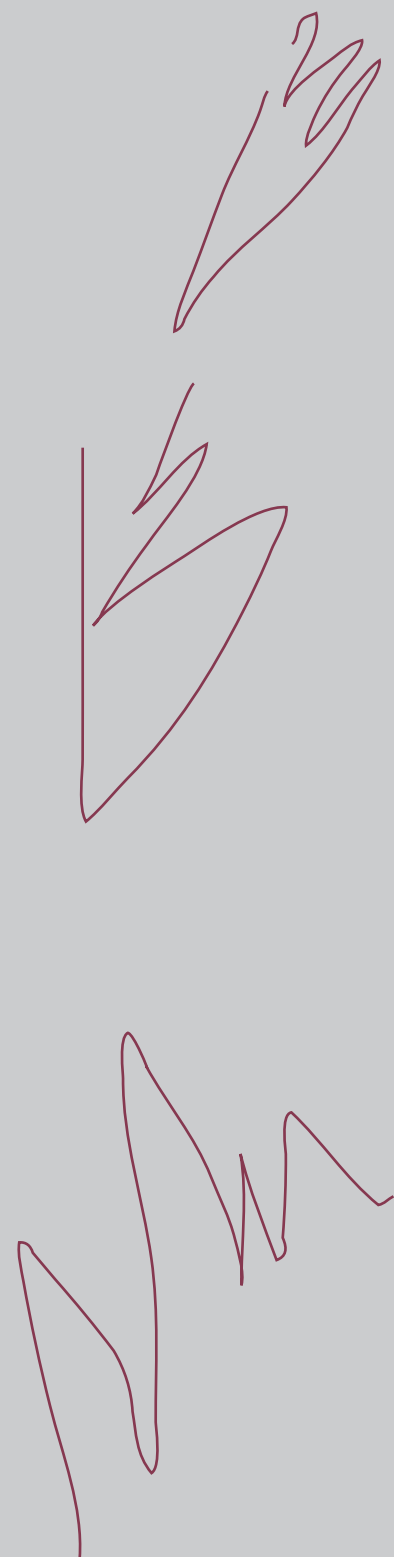
Чому це порушення:

Установки і споруди, що містять небезпечні сили: греблі, дамби й атомні електростанції, - не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил та наступні важкі втрати серед цивільного населення. Напад заборонено навіть в тих випадках, коли такі об'єкти є військовими об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 56). Під час здійснення нападів на споруди та установки підвищеної небезпеки особлива увага повинна приділятися тому, щоб під час таких нападів уникати вивільнення небезпечних сил та надмірних втрат серед цивільного населення (Звичаєве МГП, норма 42).

Водночас, заборона нападу на ці об'єкти не є абсолютною. Наприклад, особливий захист від нападу по відношенню до АЕС припиняється в тому випадку, якщо АЕС виробляє електроенергію для регулярної істотної та безпосередньої підтримки військових операцій та якщо такий напад є єдиним практично можливим способом припинити таку підтримку.

Цілком очевидно, що українські АЕС є суто цивільними об'єктами та не є військовими об'єктами. Поблизу АЕС немає та не було інших українських військових об'єктів. Наслідки ведення військових дій поблизу станцій, пошкодження їх інфраструктури, перетворення АЕС на військові бази РФ, запуски ракет над територією АЕС, мінування відповідних територій та інші подібні дії в більшості випадках є непередбачуваними та становлять виключну небезпеку.

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною випадкової загибелі або каліцтва цивільних осіб або збитків цивільним об'єктам або масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Загроза навколишньому природному середовищу України внаслідок бойових дій (забруднення повітря, ґрунтів, шкода екосистемам, водним ресурсам і т. д.) продовжує щодня зростати.

На доповнення до загроз та інцидентів, описаних в попередніх Дайджестах⁵⁹, які не перестали існувати, зазначимо, що в липні 2022 року Міндовкілля України у своїх щотижневих зведеннях відзначало наступне (наводиться вибірково):

- знищена військова техніка та боєприпаси, а також розірвані ракети та авіабомби **забруднюють ґрунт і підземні води** хімічними речовинами, у тому числі важкими металами⁶⁰. Оболонки боєприпасів виготовлені з чавунного сплаву, до якого, окрім заліза і вуглецю, додають сірку та мідь. Якщо такі уламки залишаються в землі, з часом вони починають окислюватись, надходити до колообігу речовин довкілля та *включатися до харчових ланцюгів*⁶¹;
- унаслідок пожеж через бойові дії у Луганській області пошкоджено 28 тис. га лісів – переважно хвойних. Найбільше постраждали **ліси** довкола міст Сєверодонецьк, Рубіжне та Кременна. За час війни було пошкоджено не менше 70 % лісових насаджень Старокраснянського лісництва та не менше 60 % лісових насаджень Боровеньківського лісництва. Також суттєвої шкоди нанесено флорі національного парку «Кремінські ліси»⁶²;
- значно пошкоджені **об'єкти водопостачання та водовідведення** у Луганській, Донецькій, Запорізькій, Харківській та Миколаївській областях⁶³. Російське вторгнення завдало критичної шкоди водній інфраструктурі Донбасу. З посиланням на дослідження Bellingcat, Міндовкілля України зазначає, що перестала функціонувати система водопостачання, яка забезпечувала питною водою 4 мільйони людей. Систему каналів та трубопроводів пошкоджено внаслідок багатомісячних обстрілів. Крім того, вода не може текти без електрики, необхідної для роботи насосів та фільтрів. Лінії електропередач були перебиті, електростанції розбомблені. У результаті весь регіон відрізаний від основних комунальних послуг (електропостачання, водопостачання, каналізація)⁶⁴.

⁵⁹ <https://totalaction.org.ua/war-news/201>

⁶⁰ <https://mepr.gov.ua/news/39447.html>

⁶¹ <https://mepr.gov.ua/news/39440.html>

⁶² <https://mepr.gov.ua/news/39447.html>

⁶³ <https://mepr.gov.ua/news/39447.html>

⁶⁴ <https://mepr.gov.ua/news/39440.html>

- загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «**Острів Зміїний**» у Чорному морі зазнав значної шкоди через військові дії. До війни острів був найвіддаленішим і, ймовірно, найчистішим куточком української землі. На території Зміїного вчені-біологи відмітили 197 видів квіткових рослин, 71 вид лишайників, 241 вид птахів, 2 види рептилій, 3 види амфібій та понад 300 видів безхребетних. Майже 70 видів занесені до Червоної книги України. В окремі роки на острові відпочивало до 45% видів перелітної орнітофауни України та сусідніх країн Східної Європи. За час окупації острова він зазнав значних руйнувань. Більшість площі вигоріла, вперше в історії на Зміїному вибухали ракети та інші високотоксичні боєприпаси⁶⁵.

Острів «Зміїний». Ілюстративне фото. Джерело: Міндовкілля України

- унаслідок пожеж, що виникли через військові дії, пошкоджена велика площа лісу (понад 9000 га) на території **Національного природного парку «Святі Гори»**. Чрез обстріли з боку російських військ **Національний природний парк «Білобережжя Святослава»** зазнав найбільшої шкоди, в порівнянні з іншими об'єктами природно-заповідного фонду Миколаївщини. За останніми даними на Кінбурнському півострові вигоріло 1840 га⁶⁶.

Міндовкілля вважає, що від початку повномасштабної війни, екології по всій Україні завдано збитків щонайменше на **204 млрд. грн.**⁶⁷

⁶⁵ <https://mepr.gov.ua/news/39447.html>

⁶⁶ <https://mepr.gov.ua/news/39440.html>

⁶⁷ <https://ecozagroza.gov.ua/?fbclid=IwAR3r38cnbG48KlCl1P1tktgllaKnj7UoPWkVt7fPd3pfR8VPIGzjoieEROA>

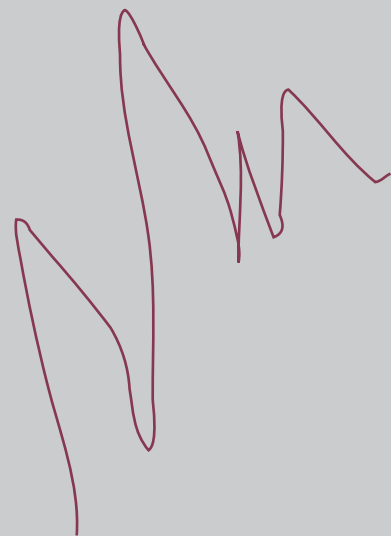
Чому це порушення:

При веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довгочасної і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 55).

Забороняється здійснення нападу на військову ціль, якщо можна очікувати, що такий напад спричинить надмірну випадкову шкоду навколишньому природному середовищу порівняно з очікуваною конкретною та безпосередньою військовою перевагою (Звичаєве МГП, норма 43). Під час проведення воєнних операцій слід вживати всіх практично можливих запобіжних заходів для уникнення та у будь-якому разі мінімізації випадкової шкоди навколишньому природному середовищу (Звичаєве МГП, норма 44).

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Ймовірно поки зарано говорити про «широку, довгочасну і серйозну шкоди», як вона розуміється в практиці застосування відповідних норм МГП. Водночас, вже зараз є очевидним факт невжиття збройними силами РФ всіх практично можливих запобіжних заходів для уникнення такої потенційної шкоди. Подальше ігнорування згаданих норм МГП неодмінне призведе й до згаданої вище шкоди.

7

Захоплення та розграбування майна.

Тенденція захоплення та розграбування майна на окупованих територіях, що виникла з самого початку повномасштабного вторгнення, в липні 2022 року не змінилася. Спектр видів майна, що стає об'єктом посягання, як і раніше доволі різноманітний: від побутового пограбування місцевого населення (автомобілі, гроші тощо), до захоплення та розграбування майна великих компаній у значних розмірах (врожаю агропідприємств, металопродукції меткомбінатів, товарів та майнових комплексів гіпермаркетів тощо).

Окремі приклади:

05 липня

стало відомо про захоплення в порту окупованого Маріуполя (Донецька обл.) двох суден, власниками яких є ліберійська компанія «Smarta Shipping» і панамська компанія «Blue Star». Окупаційна влада оголосила їх «державною власністю»⁶⁸.

07 липня

стало відомо, що слідчі Національної поліції України оголосили про підозру військовослужбовцю 104-го десантно-штурмового полку 76-ї десантно-штурмової дивізії (військова частина 32515) збройних сил РФ, який за версією слідчих брав участь в розграбуванні майна жителів раніше окупованого м. Ірпень (Київська обл.). Перебуваючи в одній з квартир, через невміння і необізнаність, військовий випадково зробив власне фото фотоапаратом «Polaroid». Залишена на місці злочину світлина допомогла поліції ідентифікувати злочинця⁶⁹.

Двері однієї з розграбованих квартир в Ірпені.
Джерело: МВС України

Російський військовослужбовець, якого українська поліція підозрює в розграбуванні майна жителів Ірпеня. Джерело: МВС України

⁶⁸ <https://www.reuters.com/world/europe/russian-separatists-seize-two-foreign-ships-mariupol-letters-2022-07-05/>

⁶⁹ <https://www.facebook.com/100064369764525/posts/406169314872057>

08 липня

окупаційна влада в особі «Державного комітету оборони ДНР» видала постанову № 153, якою визнала недійсними документи, що підтверджують виникнення, перехід або припинення речових прав фізичних осіб на житлову нерухомість, яка розташована на «звільнених територіях», у випадку, якщо такі документи посвідчені нотаріусами України після 19 лютого 2022 року або органами державної влади чи місцевого самоврядування України з 11 травня 2014 року по 19 лютого 2022 року⁷⁰. Отже, фізичні особи, які володіли житловою нерухомістю на підставі документів, зокрема, виданих органами державної влади чи місцевого самоврядування України у вказаний вище період, позбавляються речових прав на свою нерухомість.

18 липня

окупаційна влада в особі «Державного комітету оборони ДНР» видала постанову № 156, якою примусово вилучила в «державну власність» об'єкти нерухомого майна, розташовані в окупованому м. Донецьку (Донецька обл.) по вулиці Розі Люксембург, 23-А (ймовірно перебуває повністю або частково у власності приватного акціонерного товариства «Донецькоблгаз»)⁷¹. Постанова декларує виплату власникам грошової компенсації за вилучену нерухомість, але сума такої компенсації в постанові не зазначена. Вона має бути визначена за результатами «незалежної оцінки», яку мають організувати органи окупаційної влади.

Націоналізована будівля «Донецькоблгазу» по вулиці Розі Люксембург, 23-А. Центр м. Донецька. Скріншот. Джерело: Google maps

21 липня

стало відомо про розграбування окупаційною владою майна фермерського господарства у селі Брускинське Великоолександрівської громади Херсонської області (назва господарства не зазначається). Викрадено трактори, автомобілі, посівний автомобіль, а також 6 тис. літрів дизельного палива⁷².

⁷⁰ <https://www.0629.com.ua/news/3428493/okupanti-hocut-nacionalizuvati-majno-mariupolciv-foto>

⁷¹ <https://t.me/itsdonetsk/22349>

⁷² https://most.ks.ua/news/url/rosijski_okupanti_rozikrali_fermerske_gospodarstvo_u_velikooleksandrivskij_gromadi

Чому це порушення:

Норми МГП забороняють грабіж. На окупованій території дозволено конфіскувати рухому суспільну власність, яку можна використовувати для воєнних операцій; приватну власність необхідно поважати, її не дозволено конфіскувати, окрім випадків, коли знищення або захоплення такої власності вимагає нагальна військова необхідність (Четверта Женевська конвенція, стаття 53, Звичаєве МГП, норми 49-51).

Незаконне, безглузде або широкомасштабне знищення та привласнення майна, не викликане військовою необхідністю, розграбування населених пунктів, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є воєнними злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

Незаконні затримання та позбавлення свободи цивільних осіб.

Протягом липня 2022 року продовжувалася практика незаконних затримань російськими військовими (військовослужбовцями збройних сил РФ, Росгвардії, ФСБ тощо) та утримання в місцях несвободи цивільного населення окупованих територій. Як і раніше, незаконне позбавлення свободи людей здійснюється повсюдно та вочевидь є частиною плану чи політики по відношенню до окремих верств цивільного населення окупованих територій.

«З самого початку окупації російські військові полюють не лише за тими, хто перебуває в Силах територіальної оборони і хто з погляду міжнародного гуманітарного права у разі полону має розглядатися як військовополонений, а й за мерами міст, іншими співробітниками цивільних адміністрацій, співробітниками поліції, а також учасниками антиокупаційних акцій протесту, журналістами і просто цивільними особами, які, на думку російських військових, можуть мати якусь важливу інформацію або виступати проти окупації. За інформацією з численних джерел, згодом російські військові почали затримувати просто випадкових людей без жодних явних підстав. Крім того, вони цілеспрямовано затримують місцевих волонтерів, які розвозять продукти, ліки, тим, хто цього потребує, а також інші предмети першої необхідності, стосовно яких у Херсоні зараз відчувається гостра нестача», - пише в своєму дослідженні **Human Rights Watch** (29.07.2022)⁷³.

ВИКРАДЕНІ МЕЛІТОПОЛЬЦІ

@VYKRADENI_MELITIPOL

ТЕПЛОВ ОЛЕКСАНДР

- ВИКРАДЕНИЙ 05.07.2022
- ЦИВІЛЬНИЙ, ВОЛОНТЕР
- ТЕЛ.БЛИЗЬКИХ: +380970638241

Окремі приклади:

5 липня

Ймовірно в окупованому місті Мелітополі Запорізької області викрадено волонтера **Олександра Теплова**⁷⁴.

⁷³ <https://www.hrw.org/ru/news/2022/07/29/ukraine-torture-disappearances-occupied-south>

⁷⁴ https://t.me/vykradeni_melitopol/182

Олександр Теплов.
Джерело: Телеграм-канал
«Викрадені мелітопольці»

06 липня

російські військові ймовірно в окупованому Херсоні затримали у власному будинку місцевого волонтера **Романа Баклажова**. З будинку чоловіка вилучили телефон, ноутбук та деякі інші речі⁷⁵.

Роман Баклажов. Джерело: видання «Мост».

7 липня

ймовірно в окупованому Мелітополі Запорізької області викрали **Ярослава Попенка**, завідувача кафедри права Мелітопольського державного педагогічного університету, волонтера⁷⁶.

ВИКРАДЕНІ МЕЛІТОПОЛЬЦІ

@VYKRADENI_MELITIPOL

ПОПЕНКО ЯРОСЛАВ

- ВИКРАДЕНИЙ 04.07.2022
- ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПРАВА МДПУ, ВОЛОНТЕР
- ТЕЛ.БЛИЗЬКИХ: +380989546923

Ярослав Попенко.
Джерело: Телеграм-канал
«Викрадені мелітопольці»

⁷⁵ https://most.ks.ua/news/url/rosijani_vikrali_hersonskogo_volontera

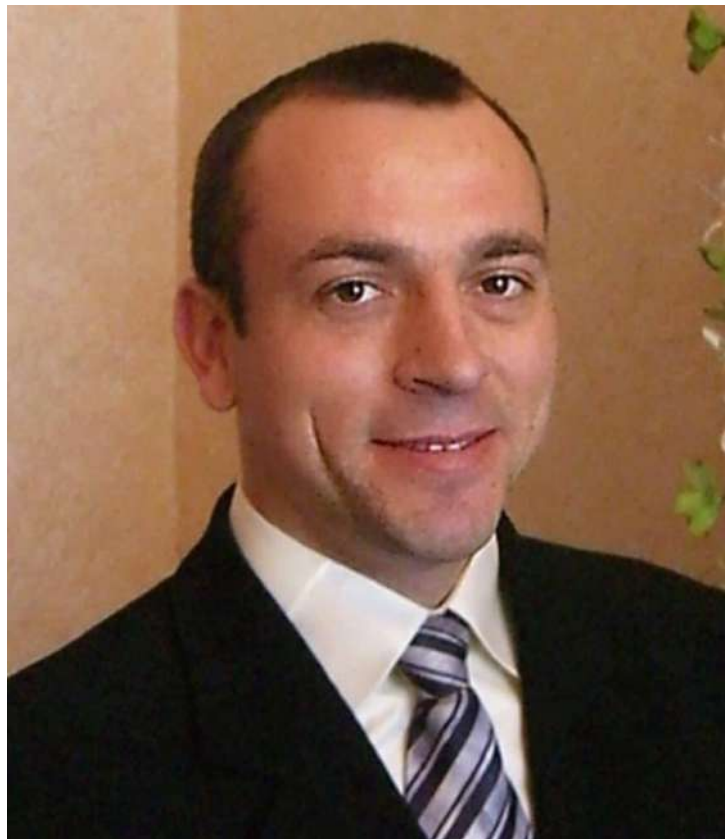
⁷⁶ https://t.me/vykradeni_melitopol/167

27 липня

російські військові в окупованому місті Нова Каховка Херсонської області затримали на робочому місці **Миколу Ширшика**, працівника Новокаховської міської лікарні⁷⁷.

Микола Ширшик.
Джерело: Galyna Gdansk у Facebook

27 липня

російські військові ймовірно в селі Шевченко Хрестівської громади Херсонської області увірвались до будинку **Володимира Ліфінцева**, директора місцевого ліцею. Чоловіка жорстоко побили та відвезли в невідомому напрямку. Разом з ним було затримано й іншого місцевого жителя - **Володимира Козаченка**. Місцеперебування обох чоловіків невідоме⁷⁸.

Володимир Ліфінцев. Джерело: Каховська міська територіальна громада у Facebook

⁷⁷ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=5897589596922032&set=a.657566634257714&type=3>

⁷⁸ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=420747943427624&id=100064772648646

Чому це порушення:

Під час міжнародного збройного конфлікту причини, через які сторона, що перебуває в конфлікті, може позбавити свободи цивільну особу, закріплені в Четвертій Женевській конвенції: цивільні особи можуть бути інтерновані або примусово поселені в певному місці лише в тому випадку, якщо це абсолютно необхідно для безпеки держави, під владою якою вони знаходяться (стаття 42), а на окупованій території - через причини збереження безпеки (стаття 78). Щоб позбавлення свободи у таких випадках вважалось законним, необхідно також дотримуватися встановленої процедури (статті 43, 78 та інші).

Забороняється примусове зникнення та свавільне позбавлення волі (Звичаєве МГП, норми 98, 99), направлене проти цивільних осіб.

Широкопоширена чи систематична практика насильницьких зникнень, поміщення до в'язниць або іншого жорстокого позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права, є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (e) (i)).

Незаконне позбавлення свободи, взяття заручників та деякі інші споріднені з ними діяння розглядаються в розумінні Римського статуту також як військовий злочин (Статут МКС, стаття 8 (2) (a) (vii), (viii)).

Довідково:

Практика незаконних затримань та утримання в місцях несвободи цивільних осіб, зокрема журналістів у зв'язку з їх професійною діяльністю, набула свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦПГ та інші правозахисні організації неодноразово повідомляли в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад,

За ґратами будинку «Уряду ЛНР»

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1534328816_LNR_B_ua.compressed.pdf

Війна без правил

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

Ті, що пережили пекло

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026398_SURVIVING_HELL_ua_web.pdf

Довідково:

З 2014 року СЦГІ документує порушення прав людини, скоєні під час війни в Україні. Команда СЦГІ пройшла низку спеціалізованих тренінгів, де навчилася правильно збирати, обробляти та зберігати свідчення постраждалих. Протягом 2014 – 2021 рр. інтерв'юери Центру відвідали чи не кожне місто Донецької та Луганської областей (на підконтрольній Уряду території), щоб зібрати десятки свідчень про порушення прав людини із перших уст. Ми збирали інформацію про грубі порушення прав людини, спричинені збройним конфліктом, серед яких:

- незаконне затримання та утримання;
- нелюдське поводження;
- тортури;
- залучення неповнолітніх осіб до організованих збройних формувань;
- гендерно-обумовлене насильство.

Видання підготовлено спільно [Східноукраїнським центром громадських ініціатив](#) (СЦГІ), німецькою організацією [Kurve Wustrow – Centre for Training and Networking in Nonviolent Action](#) у рамках Громадської служби миру, що фінансується [Федеральним міністерством з економічної співпраці та розвитку Федеративної республіки Німеччина](#). СЦГІ пропонує кожному постраждалому безкоштовну юридичну допомогу у форматі консультацій та супроводу в судових справах.

Наразі перед нами постали нові виклики, пов'язані з новим етапом війни та повномасштабним вторгненням Росії в Україну.

Але ми продовжуємо свою правозахисну роботу та закликаємо всіх постраждалих та свідків порушень прав людини та норм МГП повідомляти нам про відповідні порушення:

Контакти:

Email: info@eucci.org

Тел. : +38 (044) 5781438, + 38 (063) 6409640

Східноукраїнський центр громадських ініціатив

